

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1992

Τὸ Κέντρο Λαογραφίας κατὰ τὸ ἔτος 1992 ἐκάλυψε ἀποδοτικὰ καὶ δραστήρια τοὺς ἐξῆς τομεῖς:

- I. Τὸν τεχνικὸ τομέα μὲ ἔργα ὑποδομῆς, μέτρα προστασίας τοῦ ὑλικοῦ.
  - II. Τὸν ἐρευνητικὸ-ἐπιστημονικὸ τομέα.
- Τὸ Κέντρο ἔχει νὰ ἐπιδείξη τὸ ἐξῆς ἔργο:

A. Ἐκδόσεις

1) Ἐπετηρίδα

Ἔχουν τυπωθῆ σαράντα (40) τυπογραφικὰ καὶ μέχρι τέλους τοῦ τρέχοντος ἔτους θὰ κυκλοφορηθῆ ἡ Ἐπετηρίδα τοῦ Κέντρου.

2) Δίσκοι γαμηλίων τραγουδιῶν

Εἶναι ἔτοιμη πρὸς ἔκδοση ἡ ἐκλογή γαμηλίων τραγουδιῶν τῆς Θεσσαλίας. Συνεχίζεται ἡ ἐργασία μὲ τὴν ἐκλογή γαμηλίων τραγουδιῶν ἀπὸ τὸν λοιπὸ ἡπειρωτικὸ χῶρον γιὰ τὴν ἐκτύπωση δίσκων καὶ συνέχιση τοῦ προγράμματος ἐκτυπώσεως γαμηλίων δίσκων.

3) Λεύκωμα

Ἔχει ἐτοιμασθῆ πρὸς ἐκτύπωση ἡ ὕλη λευκώματος ἀπὸ τὴν περιοχὴ Πέλλας τῆς Μακεδονίας.

4) Ἐκδοση ταινίας εἰκονοσκοπίου

Ἔχει ἀξιολογηθῆ καὶ συγκεντρωθῆ τὸ ὑλικὸ δι' εἰκονοσκοπίου ἀπὸ τὸ νομὸ Πέλλας καὶ ὑπολείπεται ἡ ἐπεξεργασία τῶν ταινιῶν πρὸς ἔκδοση ταινίας, ἡ ὁποία εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴ γνώση τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς συγκεκριμένης γεωγραφικῆς μονάδος στὸ εὐρύτερο κοινό· γνώση ἐκφάνσεων τῆς πολιτισμικῆς ζωῆς, πού ἀκολουθεῖ μὲ ἐκπληκτικὴ συνέπεια τὴν παλαιὰ τροχιά.

B. Λαογραφικές αποστολές:

Ἡ ἐπιτόπια ἔρευνα τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κέντρου πραγματοποιήθηκε στὴ Μακεδονία, στοὺς νομοὺς Πέλλας (ἡ Διευθύντρια Ἄννα Παπαμιχαήλ-Κουτρούμπα καὶ ἡ ἔθνομουσικολόγος-ἐρευνήτρια Μαρία Ἀνδρουλάκη), Θεσσαλονίκης (ἡ ἐρευνήτρια Αἰκατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη) καὶ Ἡμαθίας (Παναγ. Καμηλάκης καὶ Ἀλίκη Παληοδήμου).

Ἰδιαιτέρα ὑπογραμμίζεται ἡ ἐπιτόπια αὐτὴ ἔρευνα στὴ Μακεδονία. Εἰδικώτερα ἡ ἔρευνα στὸ νομὸ Πέλλας δὲν κατέγραψε ἀπλῶς τὶς δραστηριότητες, ἀλλὰ ἔγινε μεγάλη προσπάθεια νὰ κατανοηθοῦν οἱ ἐκφάνσεις τοῦ βίου, οἱ κρυμμένες σημασίες τῆς συγκεκριμένης πληθυσμιακῆς μονάδος στὴ νευραλγικὴ αὐτὴ περιοχὴ.

Ἡ ἔρευνα ἐκάλυψε τὰ ὑποσυστήματα πολιτισμοῦ, ὅπως ἡ διαμόρφωση οἰκισμοῦ (ρυμοτομία, κτιριολογία, κατασκευαστικὲς ὕλες, τόποι λατρείας, οικονομικῶν συναλλαγῶν καὶ λατρευτικῶν συνηθειῶν), ἡ πάσης μορφῆς τεχνολογία, οἰκονομία, ἡ θρησκεία κ.λπ.

Γενικώτερα πρόκειται γιὰ μιὰ ἐργασία, ἀπὸ τὴν ὁποία κατανοοῦνται οἱ ἔννοιες τῶν δραστηριοτήτων καὶ ἐνεργειῶν τῆς πολιτισμικῆς μονάδος, οἱ ὁποῖες τοποθετοῦνται, ὑπάρχουν καὶ λειτουργοῦν σὲ μιὰ ζωντανὴ κοιτίδα τῆς διατήρησης πλήθους παλαιωτάτων ἀρχαίων ἐλληνικῶν κωδίκων συμπεριφορᾶς σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ μάλιστα συγκεντρωμένες σὲ μιὰ συγκεκριμένη πολιτισμικὴ περιοχὴ.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ παρουσιάζει ὅλες τὶς μορφές τοῦ βίου σὲ μιὰ ἐκδίπλωση τῶν φάσεων τῆς ζωῆς τοῦ νεοέλληνα Μακεδόνα τῆς περιοχῆς, πού φαίνονται νὰ ἐμφανίζονται μιὰ ἐκπληκτικὴ συνέχεια καὶ ἐνότητα δυόμισυ χιλιετηρίδων, μὲ τὴν ἴδια ἔκφραση καὶ τοὺς ἴδιους κώδικες μὲ παλαιότατες ἐποχές.

Γ. Εἰσαγωγὴ λαογραφικῆς ὕλης

Στὸ Κέντρο εἰσήχθησαν :

1) 28 λαογραφικὲς συλλογές (χειρόγραφες ἢ δακτυλογραφημένες) συνολικῆς ἐκτάσεως 4.032 σελίδων.

2) 203 δίσκοι δημοτικῆς καὶ ἄλλης μουσικῆς, πού κατατέθηκαν στὸ Κέντρο ἀπὸ παραγωγούς διὰ τῶν ἐλληνικῶν φωνογραφικῶν ἐταιρειῶν Fabel Sound καὶ Polygram.

3) 2 ταινίες εἰκονοσκοπήσεως μὲ διάφορες μορφές τοῦ λαϊκοῦ βίου.

Δ. Ἀρχεῖακὸ καὶ εὐρύτερο ἐπιστημονικὸ ἔργο

1) Ἀποδελτιώθηκε ὕλικὸ ἀπὸ ἔντυπα σὲ 427 δελτία.

- 2) Έγινε ἡ ἀντιβολή 338 δελτίων.
- 3) Κατατάχθηκαν 850 δελτία.

4. Πρόγραμμα πνευματικοῦ βίου. Έκδοση αἰνιγμάτων

Γίνεται προετοιμασία γιὰ τὴν ἔκδοση αἰνιγμάτων. Ἡ ἔκδοση αὐτὴ εἶναι βέβαιο ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ γίνῃ εὐχάριστα ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸ εὐρὸ κοινό, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ συμβάλῃ στὴν εὐρύτερη γνώση τοῦ λαϊκοῦ βίου καὶ πολιτισμοῦ.

5) Πρόγραμμα ὑλικοῦ βίου. Έκδοση ἐπίπλων καὶ σκευῶν

Συγκεντρώθηκε τὸ σχετικὸ μὲ τὰ ἐπιπλα καὶ σκευὴ ὑλικὸ ἀπὸ ὅλο σχεδὸν τὸν ἑλλαδικὸ χῶρο μὲ τὴν ἀποστολὴ εἰδικοῦ ἐρωτηματολογίου καὶ μὲ ἐπιτόπια ἔρευνα. Πρόκειται γιὰ πρόγραμμα πού ἐξασφαλίζει τὴν ἀποτύπωση καὶ διατήρηση παραδοσιακῶν μορφῶν τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτισμικῆς μας ταυτότητας. Οἱ μορφές αὐτὲς χάνονται κυρίως ἀπὸ τὴν ἀπρόσωπη ἢ τυποποιημένη μαζικὴ παραγωγή καὶ τὴν ἐπίδραση ξένων μορφῶν τοῦ ὑλικοῦ βίου.

Ἡ ἔκδοση αὐτὴ γίνεται φανερό ὅτι ἐνδιαφέρει ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς εἰδικούς καὶ ἄλλους ἐπιστήμονες καὶ καλλιτέχνες ὅπως ἀρχαιολόγους, ἱστορικούς, ξυλογλύπτες διακοσμητὲς κ.λπ. καθὼς καὶ τὸ εὐρύτερο κοινό. Ἐπίσης ἡ ἔκδοση αὐτὴ θὰ συνδέει τὴ νέα τεχνολογία μὲ τὴν παλαιά, τὴ νέα τεχνικὴ μὲ τὴν παραδοσιακὴ. Πρόκειται δὲ γιὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ πλέον εὐάλωτα ἀντικείμενα, πού καθημερινὰ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ε. Μουσικὸ Τμῆμα (Ταινιοθήκη-Δισκοθήκη):

1) Καταγραφή στὸ βιβλίο εἰσαγωγῆς μουσικῆς

Έγινε ἡ καταγραφή στὸ βιβλίο εἰσαγωγῆς μουσικῆς καὶ λαογραφικῆς ὕλης 92 τραγουδιῶν καὶ 2 μύθων (ΗΛΥ 1119-1120). Τὰ πρῶτα χαρακτηρίστηκαν καὶ ὡς πρὸς τὸ ρυθμό.

- 2) Έγινε ἡ μουσικὴ καταγραφή καὶ ἐπεξεργασία 15 μελωδιῶν.
- 3) Χαρακτηρίστηκαν καὶ κατατάχτηκαν 88 τραγούδια ὡς πρὸς τὸ μουσικὸ εἶδος καὶ τὸ φιλολογικὸ σύμφωνα μὲ τὸν κατάλογο τραγουδιῶν τοῦ Κέντρου.
- 4) Έγινε μερικὴ εὐρετηρίαση τῶν ἀνωτέρω τραγουδιῶν.

5) Συντήρηση τῶν ταινιῶν

α. Γυρίστηκαν 180 ταινίες πρὸς στοιχειώδη συντήρηση τοῦ ὑλικοῦ. Πρόσφατα ἐγκρίθηκε μέρος τῆς πιστώσεως γιὰ τὴν ἀγορὰ τῶν καταλλήλων μηχανημάτων πρὸς ἀντιγραφή καὶ διάσωση τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ ὑλικοῦ.

β. Έγινε ἐκ νέου ἡ ἀναγραφή τῶν ἀριθμῶν τῶν ταινιῶν καὶ ὁ τόπος ἡχογραφήσεως κυρίως ἐπὶ τῶν χαρτίνων θηκῶν τους, διότι εἶχαν τελείως ἀποσβεσθῆ.

6) Έγινε ἡ καταγραφή στὸ εἰδικὸ Βιβλίον Εἰσαγωγῆς 166 δίσκων εἰς διπλοῦν.

7) Τοποθετήθηκαν κατὰ χώραν ἀλφαβητικῶς 640 καρτέλλες δίσκων.

8) Έγινε ἡ καταμέτρηση κ.λπ. τῶν ταινιῶν καὶ τοῦ ἄλλου μὴ ἀναλωσίμου ὕλικου τοῦ μουσικοῦ τμήματος.

9) Έγιναν οἱ σχετικὲς ἐνέργειες γιὰ τὴ χορήγηση δίσκων ἀπὸ τὴν ἐταιρεία Fabel Sound.

ζ' Βιβλιοθήκη

1) Ἡ Βιβλιοθήκη ἐμπλουτίστηκε μὲ 356 ἔντυπα προερχόμενα ἀπὸ δωρεές.

2) Καταγράφηκαν 58 ἔντυπα.

Ζ. Μουσικὴ Συλλογὴ

Ἡ μουσικὴ συλλογὴ τοῦ Κέντρου ἐμπλουτίστηκε μὲ τὴν εἰσαγωγὴ 4 μουσικῶν ἀντικειμένων.

Η. Φωτογραφικὸ Τμήμα

Τὸ ὕλικό, ποὺ συγκεντρώθηκε στὸ τμήμα αὐτό, προέρχεται κυρίως ἀπὸ τὶς ἐπιτόπιες ἔρευνες τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κέντρου. Καλύπτει δὲ διάφορες μορφὲς τοῦ βίου καὶ ἀποτελεῖ ἀναγκαῖο συμπλήρωμα τῆς χειρόγραφης ὕλης.

Θ. Κινηματογραφικὸ-Εἰκονοσκοπικὸ Τμήμα

Τὸ Τμήμα ἐμπλουτίστηκε μὲ σπουδαῖο ὕλικό, τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται στὴν πνευματικὴ ζωὴ (χοροί, λατρεία κ.λπ.), τὴν κοινωνικὴ (γάμος κ.λπ.) καὶ τὸν ὕλικό βίο (περιβάλλον, οἰκοσυστήματα, διαμόρφωση οἰκισμῶν, κατασκευαστικὴ κ.λπ.).

Ι. Ἐπιστημονικὰ Συνέδρια

Ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου καὶ οἱ ἐρευνητὲς ἔλαβαν μέρος στὰ ἐξῆς συνέδρια καὶ συμπόσια:

1) Ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου Ἄννα Παπαμιχαήλ-Κουτρούμπα συμμετέσχε στὰ ἐξῆς διεθνῆ συνέδρια:

α. 10th Congress of the International Society for Folk Narrative Research (ISFNR): «Folk Narrative and World-View» (4th-11th July 1992) στὸ Innsbruck τῆς Αὐστρίας μὲ θέμα ἀνακοίνωσης: «Priests in the Greek Narratives».

β. International Conference «Ecology and Folklore» (9th-12th September 1992) στὸ Lodz τῆς Πολωνίας μὲ θέμα ἀνακοίνωσης: «Agricultural Tools and Machines and Their Ecological and Economic Parameters».

2) Ὁ ἐρευνητὴς τοῦ Κέντρου Γεώργ. Αἰκατερινίδης στό:

α. Συμπόσιο μὲ θέμα «Στεμνίτσα: Ἱστορία-Κοινωνία-Τέχνες» (15-16 Μαΐου 1992, Στεμνίτσα). Θέμα: «Ἡ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν κτιστῶν τῆς περιοχῆς Γορτυνίας».

β. 2ο Συμπόσιο Λαϊκοῦ Πολιτισμοῦ (Σέρρες, 23-24 Μαΐου 1992). Θέμα: «Συλλογὲς λαογραφικοῦ ὕλικου ἀπὸ τὴν περιοχὴ Σερρῶν στὰ ἀρχεῖα τοῦ Κέντρου Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν».

3) Ἡ ἐρευνητριά τοῦ Κέντρου Αἰκατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη στό:

α. Συνέδριο «Ὁ ἄρτος ἡμῶν». Ἀπὸ τὸ σιτάρι στὸ ψωμί. Ἰδρυμα ΕΤΒΑ. Πορταριά Μαγνησίας 10-12 Ἀπριλίου 1992. Θέμα: «Τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου (οἰκιακὴ παρασκευή, ἄρτοποια),

β. Β' Συνέδριο «Φεραι-Βελεστίνο-Ρήγας». Βελεστίνο, 2-4 Ὀκτωβρίου 1992. Θέμα: «Προμελέτη σκοπιμότητας ἀξιοποίησης τῶν ὑδροκίνητων ἐργαστηρίων τοῦ Βελεστίνου».

γ. Ε' Συνέδριο Ἀγράφων. «Ἀρχαιολογία-Ἱστορία-Λαογραφία». Καρδίτσα, 16-18 Ὀκτωβρίου 1992. Θέμα: «Ἡ διατροφή στὰ χωριὰ τῶν Ἀγράφων (19ος-20ὸς αἰ.)».

4) Ὁ ἐρευνητὴς τοῦ Κέντρου Ἐλευθ. Ἀλεξάκης στό:

α. Β' Διεθνὲς Συνέδριο Βοιωτικῶν Μελετῶν. Λιβαδειά, 6-10 Σεπτεμβρίου 1992. Θέμα: «Τὸ ἀλέτρι καὶ τὸ κοπάδι: Ἐναλλακτικὲς οἰκονομίες καὶ οἰκογενειακὲς δομὲς στοὺς Ἀρβανίτες Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας».

β. Α' Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο Ἐταιρείας Ναυπακτικῶν Μελετῶν μὲ θέμα «Ἡ Ναύπακτος καὶ ἡ περιοχὴ τῆς 4.000 χρόνια». Ναύπακτος, 16-18 Ὀκτωβρίου 1992. Θέμα: «Ἡ σύνθεση τῆς οἰκιακῆς ὁμάδας σὲ μιὰ πεδινὴ γεωργοκτηνοτροφικὴ κοινότητα. Ἡ περίπτωση τοῦ Μολύκρειου (Μοῦ) Ναυπάκτου».

5) Ἡ ἐρευνητριά τοῦ Κέντρου Ψυχογιοῦ στό: Θεολογικὸ Συνέδριο μὲ θέμα «Χριστιανισμὸς καὶ Μαγεία». Πύργος Ἡλείας, 22-23 Φεβρουαρίου 1992. Θέμα: «Μαγεία καὶ Ἑλληνικὴ λαογραφία».

6) Ὁ ἐρευνητὴς τοῦ Κέντρου Παναγ. Καμηλάκης στό:

α. Συνέδριο «Ὁ ἄρτος ἡμῶν». Ἀπὸ τὸ σιτάρι στὸ ψωμί. Ἰδρυμα ΕΤΒΑ. Πορταριά Μαγνησίας, 10-12 Ἀπριλίου 1992. Θέμα: «Οἱ μετακινούμενοι μυλωνάδες τῆς Καστοριάς».

β. Σ' Συνέδριο τοῦ Δήμου Ἐλασσόνας μὲ θέμα «Ὁ Ὀλυμπος διὰ μέσου τῶν

αίωνων», 'Ελασσόνα, 25-27 Σεπτεμβρίου 1992. Θέμα : «Οί ύδροκίνητες βιοτεχνίες τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ὀλύμπου».

γ. Β' Συνέδριο «Φεραί-Βελεστίνου-Ρήγας». Βελεστίνου, 2-4 Ὀκτωβρίου 1992. Θέμα : «Ὁ ἐπαγγελματικὸς βίος τοῦ Βελεστίνου μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση (1881 κ.έξ.)».

7) Ἡ ἐθνομουσικολόγος-ἐρευνήτρια Μαρία Ἀνδρουλάκη στό: Α' Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο Ἑταιρείας Ναυπακτικῶν Μελετῶν με θέμα : «Ἡ Ναύπακτος καὶ ἡ περιοχὴ τῆς 4.000 χρόνια». Ναύπακτος, 16-18 Ὀκτωβρίου 1992. Θέμα: «Τὸ τραγούδι τοῦ Κωσταντέλλου».

ΙΑ. Ἐξοπλισμὸς τοῦ Κέντρου

Ἐγινε διερεύνηση τῶν τεχνικῶν καὶ τῆς νεώτερης τεχνολογίας στὸν τομέα τῶν μαγνητοφῶνων καὶ λοιπῶν μηχανημάτων, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς ἀντιγραφή τοῦ θησαυροῦ τοῦ Κέντρου, τοῦ ἠχογραφημένου καὶ ἀναντικατάστατου ὑλικοῦ του. Ἐπίσης συνετάχθη ἡ προκήρυξη διαγωνισμοῦ γιὰ τὴν ἀγορὰ μέρους τῶν ἐγκριθέντων μηχανημάτων γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς ἀνωτέρω ἐργασίας.

ΙΒ. Προσωπικὸ

Τὸ Κέντρο ἔχει δυστυχῶς ἀπογυμνωθῆ ἀπὸ τὸ ἀναγκαιότατο προσωπικὸ στηρίζεως τῆς ἐρευνας, δηλ. τοὺς γραφεῖς - ἀποδελτιωτὲς - καταγραφεῖς, δεδομένου ὅτι ἔχει μείνει μόνο με μία γραφέα, ἡ ὁποία δὲν ἐπαρκεῖ οὔτε γιὰ τὴ συνήθη ὑπηρεσιακὴ ἀλληλογραφία. Ἐπιτακτικὴ καὶ ἄμεση εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ ἐνισχυθῆ τὸ Κέντρο τουλάχιστο με δύο ἀκόμη γραφεῖς.

ΙΓ. Ἐπιστημονικὴ συνδρομὴ σὲ ξένους ἐρευνητὲς

Τὸ Κέντρο συνεχίζει νὰ παρέχη πληροφορίες γιὰ ἑλληνικὰ λαογραφικὰ θέματα καὶ ἐπιστημονικὴ καθοδήγηση στὸν τομέα ἰδίως τῆς ἐρευνας καὶ συλλογῆς ὑλικοῦ τόσο σὲ Ἑλληνας ὅσο καὶ σὲ ξένους ἐρευνητὲς καὶ συγγραφεῖς διατριβῶν καὶ μελετῶν. Ἐπίσης στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Κέντρου ἐξυπηρετοῦνται ἀρκετοὶ ἀναγνώστες.

Ἡ Διευθύντρια

Ἄννα Παπαμιχαήλ-Κουτρούμπα